

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

۲۱

مباحثی در حوزه سیاستگذاری اجتماعی

شاخص امنیت غذایی جهانی سال ۲۰۱۴ (GFSI)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده شاخص امنیت غذایی جهانی سال ۲۰۱۴^۱ (GFSI):^۲

در حال حاضر برآورد می‌شود حدود ۸۴۲ میلیون نفر گرسنگی مزمن را تجربه می‌کنند که نسبت به ۸۶۸ میلیون نفر در سال ۲۰۱۳، کاهشی تقریباً ۳ درصدی را نشان می‌دهد. این امر، پیامد ربع قرن پیشرفت است که تعداد افراد دچار سوءتغذیه از سال ۱۹۹۰ تاکنون ۱۷ درصد کاهش یافته است؛ علیرغم چنین پیشرفتهایی، فقدان امنیت غذایی جهانی، همچنان یک چالش باقی مانده است.

شاخص امنیت غذایی جهانی، به مسائلی فراتر از گرسنگی نگاه کرده و عوامل اصلی موثر بر ناامنی غذایی را از سه جنبه اصلی استطاعت‌پذیری، در دسترس بودن و کیفیت مواد غذایی در بین ۱۰۹ کشور جهان بررسی می‌کند که کشور ایران در فهرست این کشورها قرار ندارد. این شاخص یک مدل پویای کمی و کیفی برای محک‌زنی است و محرک‌های امنیت غذایی را در سطح کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه می‌سنجد.

شاخص استطاعت‌پذیری، توانایی افراد به پرداخت قیمت مواد غذایی در یک کشور و هزینه‌های نسبی که در شرایط عادی و شوک‌های مرتبط با مواد غذایی متحمل می‌شوند را بررسی می‌کند. در واقع، مقوله استطاعت‌پذیری همبستگی تنگاتنگی با سطوح درآمدی دارد. ایالات متحده در میان سایر کشورها به مقام نخست در استطاعت‌پذیری دست یافت. کشورهای کم‌درآمد عمدتاً پایین‌ترین رده‌ها را به خود اختصاص داده‌اند و ماداگاسکار بدترین امتیاز را کسب کرده است.

دسترس‌پذیری عواملی را بررسی می‌کند که بر عرضه و سهولت دسترسی به مواد غذایی در درون یک کشور تأثیر می‌گذارند. با توجه به ماهیت ساختاری مقوله دسترس‌پذیری، اقتصادهای پیشرفته‌تر شمال آمریکا، اروپا و آسیا بهترین عملکرد را دارند. ایالات متحده، همچنان در بالای این رده‌بندی قرار دارد. کشورهای کم‌درآمد، به ویژه کشورهای جنوب صحرای آفریقا دارای کمترین امتیاز دسترس‌پذیری هستند. چاد، بدترین عملکرد کشوری در دسترس‌پذیری را دارا می‌باشد.

سومین دسته در شاخص GFSI **بررسی کیفیت تغذیه‌ای رژیم‌های غذایی متوسط و ایمنی غذایی محیطی** در هر کشور است. این دسته‌بندی گاهی اوقات توسط دیگر مفسران به عنوان «میزان

^۱ - Economist Intelligence Unit (2014) "Global Food Security Index"

^۲ - Global food security index

سودمندی بهره‌برداری» معرفی می‌شود. . بیست‌ودو کشور بسیار توسعه‌یافته بهترین نمرات را در ایمنی غذایی دارا هستند و در مقابل کشورهای جنوب صحرای آفریقا، بیشتر کشورهای دارای پایین‌ترین رتبه را تشکیل می‌دهند.

به‌طور کلی بررسی‌ها نشان می‌دهد؛ کشورهایی مثل امریکا، اتریش، هلند و نروژ در راس امنیت غذایی قرار دارند که به لطف عرضه فراوان، درآمد بالا، هزینه پایین مواد غذایی نسبت به سایر مخارج و تحقیق و توسعه شدید در تولید مواد غذایی بوده است. اما حتی در این کشورهای ثروتمند هم مواد غذایی مصرفی، فاقد ریزمغذی‌های کافی است.

عنوان: شاخص امنیت غذایی جهانی سال ۲۰۱۴ (GFSI)

Economist Intelligence Unit (2014) “Global Food Security Index”

ترجمه و تلخیص: جعفر خیرخواهان؛ **همکاران:** رضا عظیمی مروی، راضیه آراسته؛ **ناظر چاپ:** ابراهیم نجار؛ **چاپ:** تکثیر سادات.

کلید واژه‌ها: سوء تغذیه، استطاعت‌پذیری، دسترس‌پذیری، کیفیت مواد غذایی،

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی؛ معاونت رفاه اجتماعی؛ دفتر مطالعات رفاه اجتماعی

شماره گزارش: ۲۱؛ تاریخ انتشار: شهریور ۱۳۹۳

معاونت رفاه اجتماعی از همکاری و حمایت مالی و معنوی برنامه عمران ملل متحد (UNDP) در تولید و چاپ این گزارش به منظور کمک به ارتقاء رفاه اجتماعی در کشور قدردانی می‌کند.

فهرست مطالب

- ۱.....چکیده شاخص امنیت غذایی جهانی سال ۲۰۱۴ (GFSI):
- ۳.....فهرست مطالب
- ۵.....پیش‌گفتار
- ۶.....خلاصه مدیریتی
- ۸.....موضوعات جدید در GFSI سال ۲۰۱۴
- ۹.....ریشه‌های شاخص GFSI
- ۱۰.....روش ساخت شاخص GFSI
- ۱۱.....نتایج اصلی: بهبود وضعیت مواد غذایی جهانی به رغم شکاف‌ها
- ۱۲.....دسته‌بندی‌ها و نماگرهای شاخص امنیت غذایی جهانی:
- ۱۴..... ۱- استطاعت‌پذیری
- ۱۸..... ۲- دسترس‌پذیری
- ۲۳..... ۳- کیفیت و ایمنی غذایی
- ۲۷.....جدول کلی رتبه‌بندی کشورها در GFSI سال ۲۰۱۴
- ۲۸.....وضعیت امنیت غذایی در کشورهای منتخب خاورمیانه و شمال آفریقا

پیش‌گفتار

شاخص امنیت غذایی جهانی، به مسائلی فراتر از گرسنگی نگاه کرده و عوامل اصلی موثر بر ناامنی غذایی را از سه جنبه اصلی استطاعت‌پذیری، در دسترس بودن و کیفیت مواد غذایی در بین ۱۰۹ کشور جهان بررسی می‌کند که کشور ایران در فهرست این کشورها قرار ندارد (کشورهای کویت و امارات متحده عربی برای نخستین بار وارد این شاخص شدند). این شاخص یک مدل پویای کمی و کیفی برای محک‌زنی است که از ۲۸ نماگر منحصر‌بفرد تشکیل شده و محرک‌های امنیت غذایی را در سطح کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه می‌سنجد. شاخص امنیت غذایی جهانی نشان می‌دهد مردم کشورهای پیشرفته معمولاً ۱۲۰۰ کالری بیشتر از کشورهای کم درآمد در روز مصرف می‌کنند. در حالی که هر فرد معمولی روزانه به ۲۳۰۰ کالری نیاز دارد، کشورهای ثروتمند ۱۱۰۰ کالری بیشتر و کشورهای کم درآمد ۱۰۰ کالری کمتر از این مقدار دریافت می‌کنند. کشورهایی مثل آمریکا، اتریش، هلند و نروژ در راس امنیت غذایی قرار دارند که به لطف عرضه فراوان، درآمد بالا، هزینه پایین مواد غذایی نسبت به سایر مخارج و تحقیق و توسعه شدید در تولید مواد غذایی بوده است. اما حتی در این کشورهای ثروتمند هم مواد غذایی مصرفی، فاقد ریزمغذی‌های کافی است.

احمد میدری

معاون رفاه اجتماعی

خلاصه مدیریتی

امنیت غذایی به آهستگی، اما به میزان قابل توجهی در طول یکسال گذشته بهبود یافته است. در حال حاضر برآورد می‌شود حدود ۸۴۲ میلیون نفر گرسنگی مزمن را تجربه می‌کنند که نسبت به ۸۶۸ میلیون نفر در سال ۲۰۱۳، کاهش تقریباً ۳ درصدی را نشان می‌دهد. این امر پیامد یک چهارم قرن پیشرفت است که تعداد افراد دچار سوءتغذیه از سال ۱۹۹۰ تاکنون ۱۷ درصد کاهش یافته است.

پیشرفت در سرتاسر جهان به خصوص در کشورهای در حال توسعه که عموماً در محیط‌های ناامن‌تر غذایی زندگی می‌کنند مشهود است. شاخص امنیت غذایی جهانی سال ۲۰۱۴ این تحولات را نمایش می‌دهد و پیشرفت‌ها را در هر منطقه آشکار می‌سازد. کشورهای کم درآمد و با درآمد متوسط به پایین به خصوص کشورهای جنوب صحرای آفریقا به رغم مواجهه با ضعیف‌ترین محیط امنیت غذایی، بزرگ‌ترین دستاوردها را به ثبت رسانده‌اند.

با وجود چنین پیشرفت‌هایی، فقدان امنیت غذایی جهانی همچنان یک چالش باقی مانده است. به ویژه که به نظر می‌رسد افزایش شدید قیمت مواد غذایی و بی‌ثباتی سیاسی در بسیاری از مناطق جهان تاثیر منفی بر امنیت غذایی داشته است و در حالی که رشد اقتصادی در بخش‌هایی از جهان از جمله آفریقا و شرق آسیا به بهبود وضعیت کمک کرده است، محدودیت‌های ساختاری از قبیل زیرساخت‌های ناکافی دستاوردها را محدود ساخته است.

چالش‌ها برای کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه به میزان قابل توجهی متفاوت هستند. کشورهای در حال توسعه اغلب با کمبود زیرساخت‌های اساسی و درآمد پایین دست به گریبان هستند که استطاعت و دسترسی به مواد غذایی مغذی را دشوار می‌سازد. ریسک سیاسی و فساد نیز غالباً مشکلات ساختاری در این کشورها را تشدید می‌کند.

اگرچه کشورهای پیشرفته عموماً عملکرد بهتری از همسایگان در حال توسعه خود دارند، اما آنها نیز چالش‌های خود را تجربه می‌کنند. نرخ پایین‌تر رشد اقتصادی موجب کاهش استطاعت‌پذیری می‌گردد و همزمان پیچیدگی‌هایی را در تطبیق با شهرنشینی ایجاد می‌کند، مشکلات مالی نیز مخارج برنامه‌های زیربنایی و اجتماعی را محدود می‌سازد چنان که بسیاری از کشورهای پیشرفته بازپرداخت بدهی‌ها را

اولویت‌بندی می‌کنند. علاوه بر این، تغییر رژیم‌های غذایی در این کشورها معمولاً به مصرف پایین آهن گیاهی - یک ریز مغذی کلیدی - منجر می‌شود و می‌تواند به شیوع رو به رشد چاقی کمک کند.

عدم امنیت غذایی پدیده پیچیده‌ای است که با بسیاری از عوامل دیگر تندرستی در تعامل است. دلایل آن اغلب با یکدیگر مرتبط بوده و ارتباط ظریف و نزدیکی با تهیدستی، سوءتغذیه و چاقی دارد. گزارش پیش رو به بحث در مورد نتایج GFSI سال ۲۰۱۴ می‌پردازد و دو مقوله جدید را برای پیشبرد گفتگو در مورد پیچیدگی‌های امنیت غذایی وارد بحث می‌کند: ضایعات مواد غذایی و چاقی.

موضوعات جدید در GFSI سال ۲۰۱۴

به مدل GFSI سال ۲۰۱۴ دو نماگر جدید ضایعات مواد غذایی و چاقی افزوده شده است. ضایعات مواد غذایی که در طبقه دسترس پذیری گنجانده شده است، اتلاف محصول پس از برداشت و پیش از مصرف و ناکارآمدی زنجیره تامین مواد غذایی را که بخش مهمی از امنیت غذایی است و پیشتر در GFSI در نظر گرفته نشده بود اندازه گیری می کند. به طور کلی، میزان بالاتر ضایعات مواد غذایی، نشان دهنده مشکلات فرآوری محصول، حمل و نقل و ذخیره سازی مواد غذایی در امتداد زنجیره تامین است.

نماگر چاقی به عنوان یک متغیر پس زمینه در بخش خروجی است. اگرچه نماگر چاقی در نمره کلی یا رتبه بندی کشورها در GFSI نقشی ندارد؛ اما در کنار مطالعه امنیت غذایی یک مسئله مهم و پیچیده شایان توجه است. نماگر چاقی، درصد جمعیت بزرگسالی را که دارای شاخص توده بدنی (BMI) بزرگ تر یا برابر با ۳۰ هستند اندازه گیری می کند، با سایر نماگرهای خروجی از جمله فراوانی سوء تغذیه و درصد کودکانی که کمبود وزن یا توقف رشد دارند؛ ارائه می شود. با توجه به پیچیدگی هر دو مقوله ضایعات مواد غذایی و چاقی، دو مقاله ویژه برای بررسی این مسائل در این گزارش گنجانده شده است.

برای نخستین بار دو کشور جدید به شاخص امسال افزوده شده اند. پیوستن کویت و امارات متحده عربی به دلیل افزایش نیاز به کاوش در امنیت غذایی در خاورمیانه و شمال آفریقا و اهمیت این دو کشور در اقتصاد انرژی جهانی است. با توجه به گسترش این مدل در طول دو سال گذشته – دو شاخص جدید و دو کشور جدید نیز در GFSI سال ۲۰۱۳ معرفی شدند – که پیشینه مدل را کامل تر ساختند. این امر مقایسه دقیق تر سال به سال را فراهم می سازد و بینش کامل تری به روندهای سه سال نخست شاخص می بخشد.

در نهایت، GFSI سال ۲۰۱۴ یک طبقه بندی اصلاح شده منطقه ای نیز فراهم می سازد. ۱۰۹ کشور موجود در این شاخص از هفت دسته پیشین، دوباره در شش دسته طبقه بندی شده اند. سازمان دهی کنونی منطقه آسیا و اقیانوس آرام شامل کشورهای اقیانوسیه است، در حالی که منطقه اروپا کوچک تر شده است و عمدتاً به کشورهای توسعه یافته تر این منطقه محدود گشته است. طبقه بندی کامل منطقه ای در پیوست وجود دارد.

ریشه‌های شاخص GFSI

واحد اطلاعات اکونومیست (EIU) در سال ۲۰۱۲ برای نخستین بار شاخص امنیت غذایی جهانی را تهیه کرد. این شاخص یک چارچوب تحلیلی نیرومند و منسجم برای سنجش و تعمیق درک از عدم امنیت غذایی در سرتاسر جهان ارائه می‌دهد. شاخص GFSI که به سفارش شرکت DuPont تهیه می‌شود یک ابزار ارزیابی وضعیت امنیت غذایی در ۱۰۹ کشور است و سطوح شناخته‌شده بین‌المللی دسترس‌پذیری، استطاعت‌پذیری و کیفیت و ایمنی غذایی را اندازه‌گیری می‌کند. این شاخص بر مبنای تحقیقات و چارچوب‌های امنیت غذایی موجود، از جمله گزارش جهانی سالانه وضعیت ناامنی غذایی سازمان غذا و کشاورزی (FAO)، شاخص جهانی گرسنگی از جانب موسسه بین‌المللی تحقیقات سیاست‌گذاری غذایی (IFPRI)، و شاخص خطر امنیت غذایی Maplecroft، و سایرین ساخته می‌شود. با تکمیل این ابزارها، GFSI ورودی‌ها - محرک‌ها - امنیت غذایی را به طریقی که مباحث درباره راه‌حل‌های عملی و اصلاح سیاست‌گذاری ترویج نماید؛ بررسی می‌کند. این شاخص همچنین کیفیت تغذیه و ایمنی غذایی در رتبه‌بندی خود - مولفه‌هایی که سایر شاخص‌ها در نظر نمی‌گیرند - در کنار معیارهای سنتی دسترس‌پذیری و استطاعت‌پذیری غذایی را شامل می‌شود. در نهایت، GFSI شامل یک عامل تعدیل قیمت مواد غذایی است که نماگر و رتبه‌بندی قیمت مواد غذایی جهانی و تغییر در طول زمان دیگر شاخص‌های اقتصاد کلان از جمله سطح درآمد و نرخ ارز را به‌روزرسانی می‌کند. تمامی این‌ها به GFSI امکان می‌دهد تا به عنوان یک سازوکار هشداردهنده برای شوک‌های بالقوه قیمتی عمل نماید که می‌تواند امنیت غذایی یک کشور را تهدید کرده و بدتر نماید.

روش ساخت شاخص GFSI

GFSI امنیت غذایی را به صورت زیر تعریف می‌کند: «هنگامی که افراد در همه زمان‌ها امکان دسترسی اقتصادی، اجتماعی و فیزیکی به مواد غذایی کافی و مغذی داشته باشند که نیازهای غذایی آنها را برای یک زندگی سالم و فعال برآورده می‌سازد.» این تعریف توسط تیم تحقیقاتی ما بسط یافته است، اما از فرمول پیشنهادی در اجلاس جهانی غذا در سال ۱۹۹۶ اقتباس شده است. هر یک از سه دسته – استطاعت پذیری، دسترس پذیری و کیفیت و ایمنی غذایی – در GFSI شامل زیر مجموعه‌ای از شاخص‌هایی است که برنامه‌ها، سیاست‌ها و شیوه‌هایی را که در امنیت غذایی تاثیر دارند ارزیابی می‌کنند.

EIU در سال ۲۰۱۳ مدل را با افزودن دو شاخص جدید، فساد و ظرفیت جذب شهری و دو کشور جدید، ایرلند و سنگاپور به روز کرد. امسال، دو کشور دیگر امارات متحده عربی و کویت را نیز به شاخص جدید ضایعات مواد غذایی را اضافه کردیم. در سال جاری همچنین یک متغیر خروجی جدید تحت عنوان شیوع چاقی را برای سنجش و درک ارتباط آن با امنیت غذایی افزوده‌ایم. شاخص سال ۲۰۱۴ از ۲۸ شاخص منحصراً به فرد و ۱۰۹ کشور تشکیل شده و داده‌ها را از طیف گسترده سازمان‌های بین‌المللی مورد اعتماد، از جمله سازمان ملل متحد، صندوق بین‌المللی پول، سازمان خواربار و کشاورزی جهانی (FAO)، سازمان بهداشت جهانی (WHO) و بانک جهانی و بسیاری نهادهای دیگر به علاوه پایگاه داخلی داده‌های EIU استفاده کرده است. از آنجایی که داده‌ها برای ارزیابی نواحی بحرانی از قبیل وجود شبکه‌های ایمنی مواد غذایی، دسترسی کشاورزان به منابع مالی یا کیفیت پروتئین در یک رژیم متوسط غذایی محدود است یا وجود ندارد، ما در گروه جهانی، اقتصاددانان و کارشناسان کشورها را به ایجاد معیارهای مقداری فرا خواندیم. محصول نهایی یک ارزیابی جامع از امنیت غذایی در ۱۰۹ کشور جهان است.

نتایج اصلی: بهبود وضعیت مواد غذایی جهانی به رغم شکافها

امنیت غذایی در سال ۲۰۱۴ در بسیاری از کشورها بهبود یافته است. اگرچه کشورهای توسعه یافته غربی به بالاترین سطوح امنیت غذایی تداوم داده‌اند و کشورهای جنوب صحرای آفریقا در انتهای رتبه‌بندی باقی مانده‌اند، فاصله بین بالاترین و پایین‌ترین عملکردها کمتر شده است. امتیاز جنوب صحرای آفریقا به عنوان یک منطقه، دو واحد افزایش یافته است که نزدیک به دو برابر بهبود ثبت شده در شمال آمریکا و اروپا است. در واقع، امتیازها در تمامی مناطق نسبت به سال ۲۰۱۳ بهبود یافته است.

در حالی که امنیت غذایی و استطاعت پذیری در سرتاسر جهان بهبود یافته است. برخی مناطق در دسترس پذیری و کیفیت و ایمنی غذایی افت داشته‌اند. ضعف در کفایت عرضه، به ویژه در خاورمیانه و شمال آفریقا و کاهش هزینه‌های عمومی در تحقیقات و توسعه کشاورزی (R&D) در اروپا در کاهش دسترس پذیری به مواد غذایی بیشترین اهمیت را دارند. رژیم‌های غذایی با تنوع کمتر و محیط ایمنی غذایی ضعیف‌تر، به امتیازات کیفیت و ایمنی غذایی در برخی نواحی آسیب رسانده است. خوشبختانه، این پس‌روی‌ها عمدتاً با بهبودها در جاهای دیگر جبران شده است.

دسته‌بندی‌ها و نماگرهای شاخص امنیت غذایی جهانی:

۱- استطاعت پذیری

- ۱-۱ سهم مواد غذایی مصرفی در مخارج خانوار.
- ۲-۱ درصد جمعیت زیر خط فقر جهانی.
- ۳-۱ تولید ناخالص داخلی سرانه (PPP).
- ۴-۱ تعرفه واردات کشاورزی.
- ۵-۱ وجود برنامه‌های شبکه ایمنی مواد غذایی.
- ۶-۱ دسترسی کشاورزان به منابع مالی.

۲- دسترس پذیری

- ۱-۲ کفایت عرضه.
- ۲-۱-۲ متوسط عرضه مواد غذایی.
- ۲-۱-۲ وابستگی به کمک‌های شدید غذایی.
- ۲-۲ هزینه‌های عمومی در تحقیق و توسعه کشاورزی.
- ۳-۲ زیرساخت‌های کشاورزی.
- ۲-۳-۱ وجود امکانات ذخیره‌سازی محصولات زراعی به اندازه کافی.
- ۲-۳-۲ زیرساخت‌های جاده‌ای.
- ۲-۳-۲ زیرساخت‌های بندرگاهی.
- ۲-۴ نوسانات تولید محصولات کشاورزی.
- ۲-۵ خطر قرار گرفتن در معرض بی‌ثباتی سیاسی.
- ۲-۶ فساد.
- ۲-۷ ظرفیت جذب شهری.
- ۲-۸ ضایعات مواد غذایی.

۳- کیفیت و ایمنی

- ۳-۱ رژیم غذایی متنوع.
- ۳-۲ استانداردهای تغذیه.
- ۳-۲-۱ دستورالعمل‌های رژیم غذایی ملی.

- ۳-۲-۲ برنامه یا راهبرد تغذیه ملی.
- ۳-۲-۳ کنترل و نظارت بر تغذیه.
- ۳-۳-۳ در دسترس بودن ریز مغذی‌ها.
- ۳-۳-۱ در دسترس بودن رژیم غذایی محتوی ویتامین A.
- ۳-۳-۲ در دسترس بودن رژیم غذایی محتوی آهن حیوانی.
- ۳-۳-۳ در دسترس بودن رژیم غذایی محتوی آهن گیاهی.
- ۳-۴ کیفیت پروتئین.
- ۳-۵ ایمنی مواد غذایی.
- ۳-۵-۱ نهادهایی برای نظارت بر ایمنی و سلامت مواد غذایی.
- ۳-۵-۲ درصد جمعیت دارای دسترسی به آب آشامیدنی.
- ۳-۵-۳ حضور دولت در بخش خواربار.

۱- استطاعت‌پذیری^۳

شاخص استطاعت‌پذیری، توانایی افراد به پرداخت قیمت مواد غذایی در یک کشور و هزینه‌های نسبی که در شرایط عادی و شوک‌های مرتبط با مواد غذایی متحمل می‌شوند را بررسی می‌کند. علاوه بر امتیاز پایه‌ای سالانه، یک تعدیل فصلی تغییرات قیمت مواد غذایی در جهان، درآمد و نرخ ارز را نیز در نظر می‌گیرد.

استطاعت‌پذیری از طریق شش نماگر زیر مورد سنجش قرار می‌گیرد:

- مصرف مواد غذایی به صورت سهمی از هزینه‌های خانوار.
- نسبت جمعیت زیر خط فقر جهانی.
- تولید ناخالص داخلی سرانه (به نرخ برابری قدرت خرید، PPP).
- تعرفه واردات کشاورزی.
- حضور برنامه‌های تور ایمنی غذایی.
- دسترسی کشاورزان به منابع مالی.

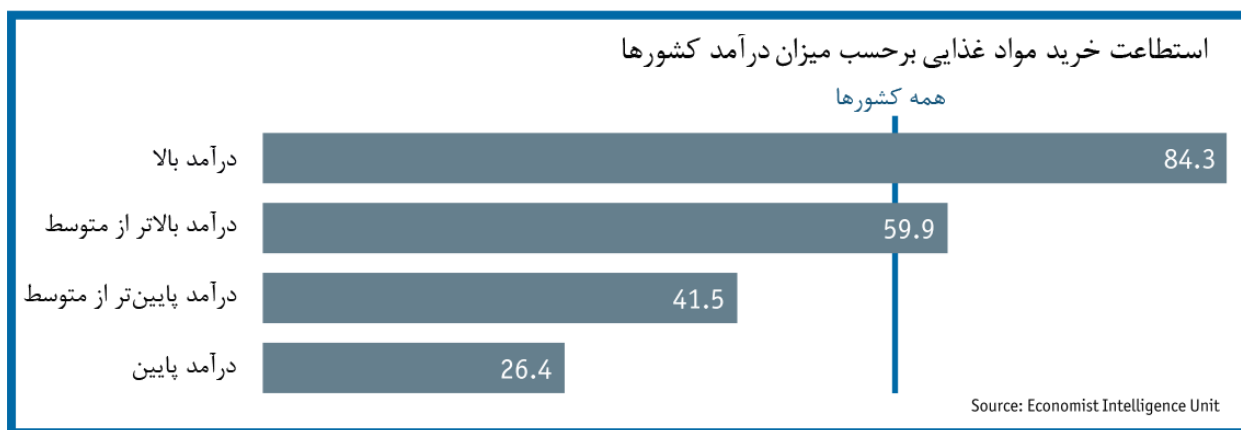
ظرفیت استطاعت پرداخت هزینه مواد غذایی باکیفیت، بدون دشواری‌های غیر ضروری یک جنبه بسیار مهم از امنیت غذایی است. GFSI به استطاعت‌پذیری از طریق دو دریچه اولیه نگاه می‌کند. این که یک فرد معمولی در یک کشور تا چه اندازه توان کافی برای خرید مواد غذایی در اختیار دارد و دوم این که چه ساختارهای عمومی برای پاسخ به شوک‌های اجتماعی و شخصی تعبیه شده است. این دو به همراه یکدیگر نگاهی کلان‌نگر به استطاعت‌پذیری داشته و در زمینه توانایی پرداخت و هزینه تحت طیف وسیعی از شرایط محیطی کاوش می‌کنند.

در GFSI سال ۲۰۱۴، بسیاری از کشورها بهبودهای معناداری در زمینه استطاعت‌پذیری از خود نشان دادند. بنین به‌رغم امتیاز نسبتاً پایین ۳۶٫۲ بزرگ‌ترین افزایش امتیاز را به دست آورد (۱۱٫۲). به طور کلی، از سال گذشته، کشورهای جنوب صحرای آفریقا (SSA) بیشترین بهبود را نشان می‌دهند. از میان ۱۵ کشور با بیشترین بهبود (کسب ۵ امتیاز یا بیشتر)، هشت کشور در جنوب صحرای آفریقا، چهار کشور در اروپا و سه کشور در آسیا و اقیانوسیه بودند. در سال ۲۰۱۴ در بین تمام ۱۰۹ کشور، تنها در ۱۴ کشور امتیاز

^۳- Affordability

استطاعت پذیری کاهش یافت. میانمار بزرگ‌ترین سقوط را ثبت کرد (۶,۹) و پس از آن مصر (۵,۳)، نیجر (۴,۸) و ماداگاسکار (۴,۳) قرار دارند.

ایالات متحده با کسب امتیاز ۹۴,۸ از سنگاپور (۹۴) عبور کرد و به مقام نخست در استطاعت‌پذیری دست یافت و الگوی دستیابی کشورهای پردرآمد به رده‌های بالای شاخص را تداوم بخشید (۳۲ کشور در GFSI). از میان ۳۴ جایگاه نخست، تنها دو کشور (مجارستان در رتبه ۲۶ و برزیل در رتبه ۳۳) توسط کشورهای با درآمد بالا اشغال نشده است. در واقع، مقوله استطاعت‌پذیری همبستگی تنگاتنگی با سطوح درآمدی دارد. کشورهای کم‌درآمد عمدتاً پایین‌ترین رده‌ها را به خود اختصاص داده‌اند و ماداگاسکار بدترین امتیاز (۱۵,۱) را کسب کرده است. امسال امتیاز جمهوری دموکراتیک کنگو (۱۶) که در سال گذشته پایین‌ترین امتیاز را کسب کرد اندکی بهتر شده است.

GFSI از سه نماگر برای ارزیابی مستقیم ظرفیت یک فرد معمولی برای پرداخت هزینه مواد غذایی استفاده می‌کند.

نخست مصرف مواد غذایی به عنوان سهمی از بودجه خانوار است، که اهمیت نسبی مواد غذایی را در بودجه خانوار نشان می‌دهد. هر چه هزینه نسبی پرداختی خانوار برای مواد غذایی پایین‌تر باشد، واکنش نشان دادن به افزایش قیمت‌ها و تلاطم‌های اقتصادی برای خانواده آسان‌تر می‌شود. بر این مبنای ایالات متحده و سنگاپور با اختصاص کمتر از ۱۵ درصد از کل هزینه خانوار به مواد غذایی (هر دو ۶,۷ درصد) دارای بهترین عملکرد هستند. در مقابل، پایین‌ترین امتیاز به کشورهایی تعلق می‌گیرد که ارقام بیشتر از ۵۰

درصد کسب کرده‌اند. رواندا (۷۱,۷ درصد) و ماداگاسکار (۷۱,۸ درصد) دارای بالاترین درصد هزینه مواد غذایی در خانوار هستند. بنابراین تعجب‌آور نیست که به طور کلی کشورهای شمال آمریکا و اروپا دارای بالاترین رتبه‌ها باشند، در حالی که پایین‌ترین رتبه‌ها به کشورهای جنوب صحرای آفریقا و آسیا و اقیانوسیه تعلق بگیرد.

نماگر دوم، نسبت جمعیت زیر خط فقر جهانی - افرادی که با کمتر از ۲ دلار در روز زندگی می‌کنند - را بررسی می‌کند (سنجش بر مبنای PPP). کسانی که زیر خط فقر زندگی می‌کنند منابع بسیار محدودی در اختیار دارند و برای خرید مواد غذایی با دشواری قابل توجهی مواجه هستند. سال ۲۰۱۴ برای نخستین بار، تمامی ۵۶ کشور با درآمد بالا، دارای صفر درصد جمعیت زیر خط فقر جهانی هستند. این در تضاد با ۲۰ کشور پایین است که در حال حاضر به طور متوسط ۸۱ درصد از جمعیتشان زیر خط فقر زندگی می‌کنند. بیشتر این کشورها در جنوب صحرای آفریقا قرار دارند، اگرچه هند، بنگلادش، ازبکستان و هائیتی نیز در این گروه جای می‌گیرند. تغییرات سال به سال اندکی در این ارقام وجود دارد و بسیاری از کشورها یا همان امتیازهای پیشین را به دست آورده‌اند و یا بهبود و کاهش کمتر از ۲ درصد را تجربه کرده‌اند. بیشترین دستاوردها در میان کشورهای با ضعیف‌ترین امتیازات روی داده است. تنها چهار کشور کاهش در امتیاز را تجربه کرده‌اند، از جمله جمهوری دموکراتیک کنگو که با ۹۵,۲ درصد جمعیت زیر خط فقر در آخرین رتبه قرار دارد.

تولید ناخالص داخلی (GDP) سرانه (بر مبنای PPP) بینشی درباره ثروت نسبی یک کشور و

میزان توانایی مصرف متوسط شهروندان آن کشور ارائه می‌دهد. قابل درک است که کشورهای با GDP بالاتر گرایش به داشتن امنیت غذایی بیشتر دارند. در سال گذشته، اکثر کشورها بهبودی اندکی در ارقام GDP خود تجربه کرده‌اند. با این حال، این دستاوردها نمی‌تواند مانع کاهش امتیاز کشورهای شود که قادر به همراهی با روند رشد بالاتر در کشورهای با عملکرد بهتر نبودند. استرالیا دارای بزرگ‌ترین بهبود امتیاز (۲,۸) بود و پس از آن ایالات متحده آمریکا (۲) قرار دارد، در حالی که امارات متحده عربی (۳) و اسپانیا (۲,۸) بیشترین کاهش امتیاز را نشان می‌دهند.

این شاخص همچنین شامل دو نماگر است که چشم‌انداز هزینه مواد غذایی در هر کشور را به آن می‌افزاید. تعرفه واردات کشاورزی به طور میانگین نرخ تعرفه بکار رفته برای دول کامله‌الوداد (MFN) در زمینه واردات کشاورزی را اندازه‌گیری می‌کند. نرخ تعرفه‌های بالاتر به دلیل افزایش قیمت مواد غذایی

داخلی و وارداتی، می‌تواند به امنیت غذایی آسیب وارد نماید. بهترین عملکرد را کشورهای با نرخ تعرفه زیر ۶ درصد دارند، در حالی که بالاترین نرخ حمایت، از جمله در کره جنوبی (۵۲,۷ درصد)، نروژ (۵۳,۲ درصد) و مصر (۶۶,۷ درصد)، هشت تا ده برابر بالاتر است. امتیازها نسبت به GFSI سال ۲۰۱۳ بهبود یافته‌اند.

دسترسی به منابع مالی برای کشاورزان، یک نماگر امتیازدهی کیفی است که وسعت و عمق

تأمین مالی کشاورزان را بررسی می‌کند و چشم‌اندازی دیگر به مخارج مواد غذایی فراهم می‌سازد. دسترسی بهتر به منابع مالی، به کشاورزان به خصوص خرده‌مالکان امکان می‌دهد تا پاسخ مناسب‌تری به شوک‌های قیمتی بدهند و بخش کشاورزی سرزنده‌تری ایجاد می‌کند. کشورهای با درآمد بالا به علاوه مجارستان – نیرومندترین عملکرد را در این رده دارند، در حالی که کشورهای با درآمد کم و پایین‌تر از متوسط – دوباره اغلب کشورهای جنوب صحرای آفریقا – پایین‌ترین امتیاز را دارند.

نماگر آخر استطاعت‌پذیری، وجود برنامه‌های تور ایمنی مواد غذایی است. این شاخص کیفی، وجود و عمق برنامه‌هایی را می‌سنجد که از افراد در برابر شوک‌های مربوط به مواد غذایی حمایت می‌کنند و ماهیت سازمان‌دهی نهادی برای سازمان‌های دولتی یا غیردولتی را در نظر می‌گیرد. هر چه این برنامه‌ها که شامل پرداخت‌های جنسی مواد غذایی، کوپن‌های غذایی و برنامه تغذیه در مدارس است نیرومندتر باشند، آن کشور امتیاز بالاتری دریافت خواهد کرد. هر قدر افراد در طول یک بحران از تور ایمنی بهتری برخوردار باشند، امنیت غذایی آن‌ها به میزان معناداری بهبود خواهد یافت. همانند بسیاری از نماگرهای دیگر در این رده، این یکی نیز از الگویی تبعیت می‌کند که در آن کشورهای توسعه‌یافته و با درآمد بالا امتیاز خوبی دریافت می‌کنند، در حالی که کشورهای کم‌درآمد جنوب صحرای آفریقا ضعیف‌ترین امتیاز را دریافت خواهند کرد.

۲- دسترس پذیری^۴

دسترس پذیری عواملی را بررسی می کند که بر عرضه و سهولت دسترسی به مواد غذایی در درون یک کشور تأثیر می گذارند. دسترس پذیری بررسی می کند چگونه جنبه های ساختاری، ظرفیت درون یک کشور برای تولید و توزیع مواد غذایی را تعیین می کند و عناصری که می توانند تنگنا یا ریسک به دسترسی مستحکم ایجاد کنند بررسی می کند.

دسترس پذیری از طریق هشت نماگر اندازه گیری می شود:

- بسندگی و کفایت عرضه.
- مخارج عمومی در توسعه و تحقیقات کشاورزی.
- زیرساخت های کشاورزی.
- پرنوسان بودن تولید محصولات کشاورزی.
- خطر بی ثباتی سیاسی.
- فساد.
- ظرفیت جذب شهری.
- اتلاف مواد غذایی.

اگر دسترسی به مواد غذایی دشوار، بی ثبات یا نامشخص باشد مقرون به صرفه بودن دارای کمترین ارزش است. بر این اساس، GFSI به بررسی هشت جنبه حیاتی دسترسی به مواد غذایی به منظور تعیین سهولت دسترسی در هر کشور می پردازد. اقتصادهای با کمترین محدودیت های ساختاری در زمینه دسترسی به مواد غذایی - از نظر بازارها و دولت ها - و دارای بازارهای پیشرفته تر کشاورزی - از لحاظ زیرساخت ها و پشتیبانی - محیط مساعدتری برای امنیت غذایی ایجاد می کنند. چنین محیط های عملیاتی اغلب کمتر در معرض خطر شوک های عرضه مواد غذایی قرار دارند و بهتر می توانند در هنگام بروز این شوک ها مقاومت کنند.

با توجه به ماهیت ساختاری مقوله دسترس پذیری، اقتصادهای پیشرفته تر شمال آمریکا، اروپا و آسیا بهترین عملکرد را دارند. ایالات متحده (۸۵,۵) با بهبود ۱,۳ امتیاز در طول سال گذشته، همچنان در بالای

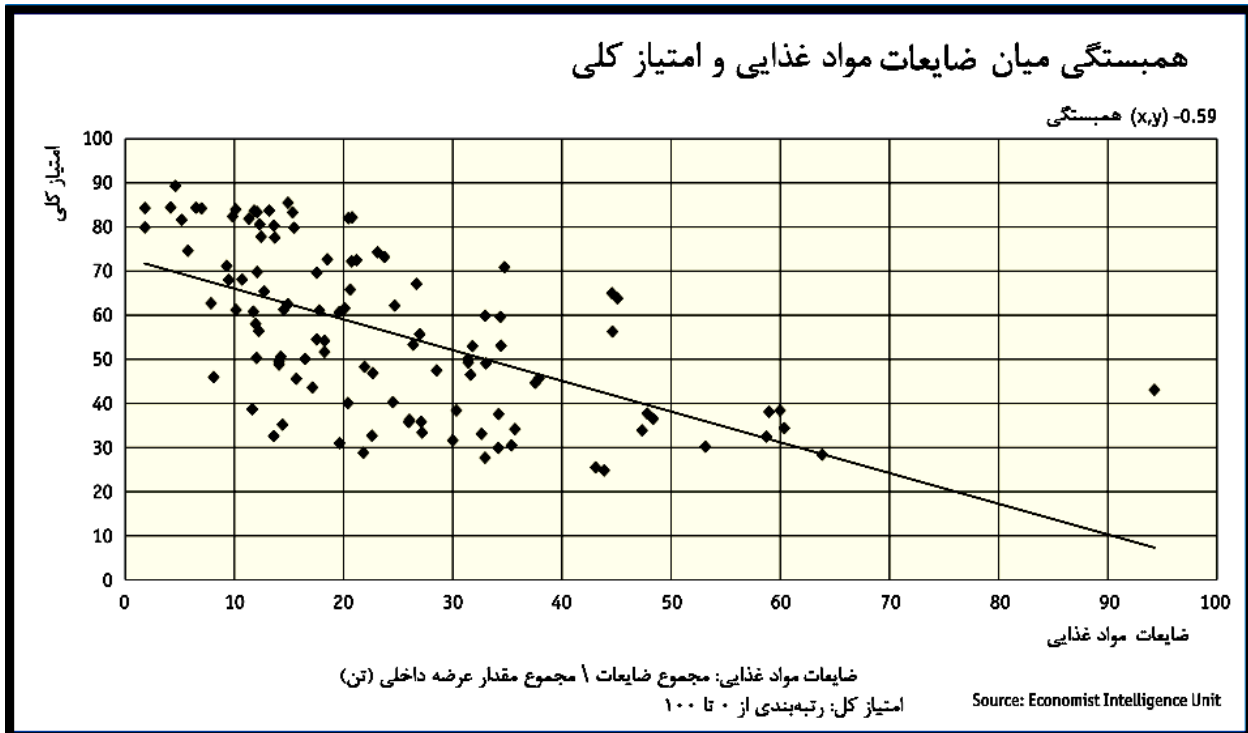
^۴ - Availability

این رده‌بندی قرار دارد. پس از آن سه کشور اروپایی - اتریش (۸۲,۸)، هلند (۸۱,۳) و آلمان (۸۰,۹) جای دارند - که همه آن‌ها نسبت به سال گذشته امتیاز خود را بهبود داده‌اند. با این حال، بسیاری از کشورهای اروپایی کاهش امتیاز را تجربه کرده‌اند. برای مثال، اوکراین دومین کاهش بزرگ (۶,۸) را به ثبت رساند که به دلیل بدتر شدن محیط سیاسی بود.

کشورهای کم‌درآمد، به ویژه کشورهای جنوب صحرای آفریقا دارای کمترین امتیاز دسترس‌پذیری هستند. با این حال، پایین‌ترین امتیاز در این رده به میزان قابل‌ملاحظه‌ای بالاتر از دو شاخص استطاعت‌پذیری و کیفیت و ایمنی دسترسی به مواد غذایی است. بیست کشور در رده استطاعت‌پذیری و نه کشور در کیفیت و ایمنی غذایی، امتیازاتی پایین‌تر از ۳۰ آوردند که برای چاد - بدترین عملکرد کشوری در دسترس‌پذیری - ثبت شده است. این دامنه محدودتر امتیازها نشان می‌دهد که کشورها به طور کلی در زمینه دسترس‌پذیری مواد غذایی نسبت به استطاعت‌پذیری و کیفیت و ایمنی غذایی موفق‌تر عمل کرده‌اند.

نماگر اصلی GFSI در سال ۲۰۱۴، میزان بسندگی عرضه را اندازه‌گیری می‌کند. این شاخص ترکیبی، میانگین عرضه مواد غذایی و میزان وابستگی به کمک‌های غذایی حاد را به منظور بررسی پرسش اصلی در دسترس‌پذیری بررسی می‌کند: آیا مواد غذایی به اندازه کافی وجود دارد؟ شاخص دومی به ویژه مهم است زیرا با وجودی که داشتن مواد غذایی بیشتر عموماً ارجحیت دارد، اما اتکای مداوم به کمک‌کنندگان خارجی مواد غذایی نقطه ضعف سیستم به شمار می‌رود. به طور کلی، تغییر سالانه اندکی در کفایت عرضه وجود داشت، اگرچه تعداد انگشت‌شماری از کشورهای کم‌درآمد و با درآمد متوسط به پایین، کاهش بسندگی عرضه ناشی از افزایش وابستگی به کمک‌های غذایی خارجی را تجربه کردند.

تأمین مواد غذایی داخلی تا حدودی به وسیله نوسانات تولید محصولات کشاورزی تعیین می‌شود. تولیدات بسیار ناپایدار با دشوار ساختن مدیریت عرضه مواد غذایی اثرات مخربی بر امنیت غذایی می‌گذارد. نوسان بالاتر به طور بالقوه مازاد یا کمبود غیر ضروری ایجاد می‌کند که دسترسی به مواد غذایی را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. کشورهای آسیا و اقیانوسیه و جنوب صحرای آفریقا اکثراً دارای کمترین نوسانات هستند. کشورهای گینه (۱۰۰) و چین (۹۸,۸) دارای بهترین امتیاز و نوسان تولیدات کشاورزی کمتر از ۰,۰۳ هستند. این در تضاد با بسیاری از کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا از جمله مراکش (۰,۳۳)، تونس (۰,۳۲)، امارات متحده عربی (۰,۳۱) و الجزایر (۰,۲۶) است که در آن‌ها نوسان تولیدات کشاورزی تقریباً ده برابر بیشتر است.

در حالی که نوسان تولید محصولات کشاورزی نشان‌دهنده مشکلات بالقوه در ابتدای زنجیره تأمین مواد غذایی است، **ضایعات مواد غذایی** به بررسی سهم مواد غذایی می‌پردازد که بعد از برداشت و پیش از دریافت مصرف‌کننده از میان می‌رود. سهم بالاتر مواد غذایی که در طول دوره فرآوری، تولید، حمل‌ونقل و ذخیره‌سازی از میان می‌روند، اغلب نشان‌دهنده مشکلات ساختاری با اهمیت در زنجیره تأمین است. اقتصادهای با درآمد بالا عملکرد خوبی در این زمینه دارند و نه کشور از ده کشور برتر را تشکیل می‌دهند - همگی با ضایعات ۱,۶ درصد یا کمتر از کل عرضه داخلی خود در طول این مراحل. جالب توجه است که ازبکستان، کشوری با درآمد پایین‌تر از متوسط، با امتیاز ۹۳,۲ در رده ۱۰ قرار دارد و به دنبال آن کشورهای مجارستان (۹۱,۹) و مالزی (۹۱,۷) قرار دارند. کشورهای جنوب صحرای آفریقا با شش کشور در پایین این رده، بالاترین میزان ضایعات مواد غذایی را دارند. غنا با ۱۸,۹ درصد بیشترین میزان ضایعات مواد غذایی را در تمامی کشورهای این شاخص دارد.

مخارج عمومی در تحقیق و توسعه کشاورزی به عنوان متغیر جانشین برای ارزیابی

سطح نوآوری که کارایی و سطح دسترسی به بازار را افزایش می‌دهد عمل می‌کند. مخارج بیشتر در تحقیق و توسعه می‌تواند محصولات کشاورزی را بهبود ببخشد و ظرفیت غذایی کشور را برای تولید مواد غذایی کافی

بالا ببرد. مخارج تحقیق و توسعه در کشاورزی در مناطق مختلف فوق العاده متفاوت است. بوتسوانا و ایالات متحده در جایگاه نخست قرار دارند، در حالی که شش کشور، از جمله سه کشور اروپایی (فرانسه، آلمان، اسپانیا) و دو کشور خاورمیانه (فلسطین اشغالی و اردن) و یک کشور از جنوب صحرای آفریقا (آفریقای جنوبی) در جایگاه پنجم قرار دارند. با این حال، مخارج تحقیقات به طور کلی در سراسر جهان پایین است - تنها ۲۱ کشور بیش از ۱,۵ درصد از تولید ناخالص داخلی خود را در تحقیقات کشاورزی صرف می کنند.

زیرساخت‌های کشاورزی سه مؤلفه حیاتی زیرساختی - وجود تأسیسات مناسب ذخیره‌سازی محصولات و وسعت و کیفیت زیرساخت‌های جاده‌ای و بندرگاهی را مورد بررسی قرار می‌دهد. تجهیزات ذخیره‌سازی زراعی برای به حداقل رساندن ضایعات مواد غذایی، تسهیل حرکت کالاها و ایجاد ضربه‌گیر در هنگام شوک در عرضه مواد غذایی ضروری هستند. بدون چنین شبکه‌هایی، کشورها ممکن است در واردات و توزیع محصولات، به خصوص به مناطق روستایی یا دور افتاده کشور با دشواری مواجه شوند. امتیازها نسبت به سال گذشته تا حد زیادی ثابت باقی مانده است، اگرچه چهار کشور در آسیا و اقیانوسیه (میانمار، تایلند، استرالیا و سریلانکا)، سه کشور در مرکز و جنوب آمریکا (هائیتی، شیلی و جمهوری دومینیکن) و دو کشور در جنوب صحرای آفریقا (آنگولا و توگو) بهبود امتیاز قابل توجهی را تجربه کرده‌اند (بیش از ۹ واحد).

با این حال، فساد و بی‌ثباتی سیاسی می‌توانند زیرساخت‌های مناسب را تهدید کنند. خطر بالای بی‌ثباتی سیاسی می‌تواند از راه‌هایی از قبیل انسداد حمل‌ونقل یا کاهش تعهدات کمک‌های غذایی بین‌المللی، دسترسی به مواد غذایی را محدود کند. همچنین می‌تواند با ایجاد بلاتکلیفی یا جنگ تمام‌عیار، توانایی و تمایل افراد را به عرضه محصولات غذایی کاهش دهد و در زنجیره تأمین وقفه ایجاد نماید. کشورهایی نظیر سوریه (۰) و اوکراین (۱۶,۷) که در حال تجربه مناقشات سیاسی جدی داخلی هستند امتیاز بسیار اندکی در این شاخص به دست می‌آورند. اوکراین بیشترین کاهش را در این رده به ثبت رسانده است (۱۶,۶) و به دنبال آن برزیل، فرانسه، سریلانکا و ونزوئلا قرار دارند که امتیاز تمامی آن‌ها تا ۱۱,۱ واحد کاهش یافته است. در مقابل، کشور مالی که شروع به بهبود پس از بحران سیاسی نموده است، بزرگ‌ترین افزایش امتیاز (۱۶,۷) را تجربه کرده است.

فساد با ایجاد اختلالات و سایر ناکارایی‌ها در استفاده از منابع طبیعی و در توزیع مواد غذایی، موجب مشکلاتی مشابه برای دسترس‌پذیری می‌گردد. فساد می‌تواند زنجیره تأمین مواد غذایی را منحرف سازد و در نتیجه دسترسی را به مناطقی خاص محدود سازد و یا تنگنانهایی نامطلوب ایجاد نماید. نمره فساد

در سال ۲۰۱۴ در برخی از کشورهای آسیا و اقیانوسیه تا ۲۵ واحد بهبود یافته است، از جمله در چین، مالزی، نپال و پاکستان، گرچه به غیر از مالزی، امتیاز کلی سایرین همچنان ضعیف باقی مانده است. اردن، کنیا و عربستان سعودی نیز در این شاخص بهبود یافته‌اند، در حالی که تنها سه کشور (استرالیا، مالاوی و پاراگوئه) کاهش را تجربه کرده‌اند.

آسیب‌پذیری بالقوه دیگر با ظرفیت جذب شهری نشان داده می‌شود، که نرخ رشد تولید ناخالص داخلی واقعی یک کشور را با نرخ رشد شهری آن مقایسه می‌کند. این معیار نشان می‌دهد که آیا یک کشور دارای منابع کافی برای انطباق با هزینه‌های شهرنشینی است یا خیر. شهرنشینی سریع می‌تواند بر زیرساخت‌ها فشار وارد آورد و منجر به مشکلاتی در جمعیت رو به تزاید شهری شود، به خصوص اگر اقتصاد کشور به اندازه کافی برای تطبیق یافتن با این تغییرات رشد نیافته باشد. آسیا و اقیانوسیه عملکرد خوبی در این نماگر دارند (مدعی هفت جایگاه از ده جایگاه برتر) زیرا به دلیل اقتصادهای نسبتاً به سرعت در حال رشد با سهولت بیشتری می‌توانند در سطوح بالای شهرنشینی جای گیرند. کشورهای بیشتر توسعه یافته به ویژه آن‌هایی که در اروپا هنوز تحت تأثیر ضعف اقتصادی قرار دارند، به طور کلی دارای نمرات پایین‌تری هستند. ایتالیا (۵۰,۳)، پرتغال (۵۰,۱) و یونان (۴۳,۱) پنج جایگاه پایین را به همراه سودان (۴۹,۸) و سوریه (۰) اشغال کرده‌اند.

۳- کیفیت و ایمنی غذایی^۵

سومین دسته در شاخص GFSI بررسی کیفیت تغذیه‌ای رژیم‌های غذایی متوسط و ایمنی غذایی محیطی در هر کشور است. این دسته‌بندی گاهی اوقات توسط دیگر مفسران به عنوان «میزان سودمندی بهره‌برداری» معرفی می‌شود.

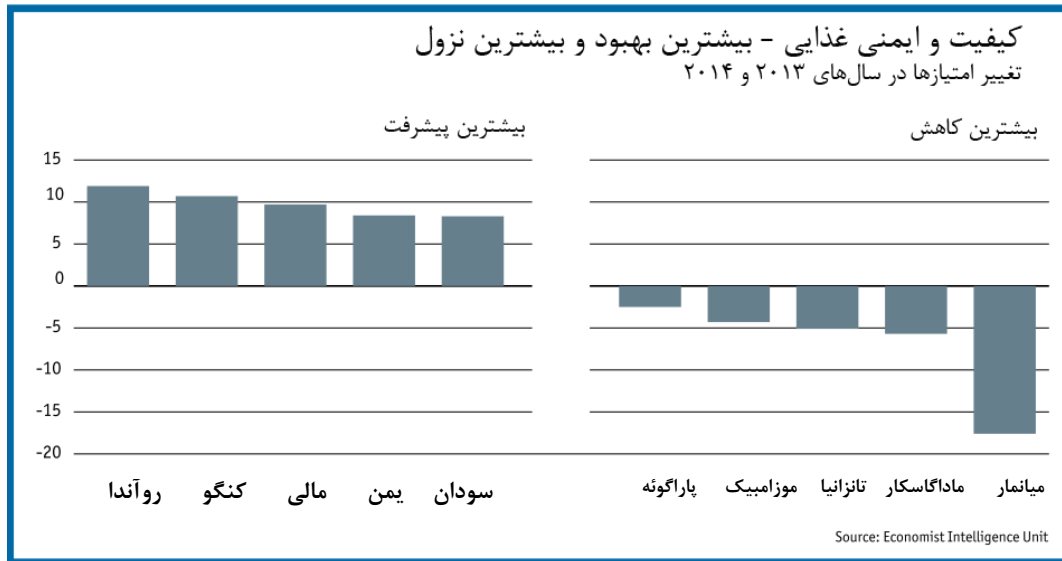
کیفیت و ایمنی غذایی توسط پنج نماگر مورد سنجش قرار می‌گیرد:

- تنوع رژیم غذایی.
- استانداردهای تغذیه.
- در دسترس بودن ریزمغذی‌ها.
- کیفیت مکمل‌های پروتئینی.
- ایمنی غذایی.

گروه کیفیت و ایمنی غذایی مفهوم امنیت غذایی را از معیارهای سنتی‌تر رفاه از جمله تهیدستی که اغلب با ملاحظات دسترسی مرتبط است جدا می‌کند. این رده با حرکت به ورای چنین تمرکزی، بر بررسی کیفیت کلی تأمین مواد غذایی بر مبنای این شناخت که امنیت غذایی نیازمند دسترسی به «مواد غذایی مغذی مطابق با نیازهای غذایی افراد» است توجه دارد.

به طور کلی، بین سال‌های ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ در امتیاز کیفیت و ایمنی در شاخص GFSI، کشورهای بیشتری به جای بهبود، کاهش را تجربه کرده‌اند. با این حال، اکثر کاهش امتیازها کوچک هستند و تنها ماداگاسکار (۱۷,۶) بیش از ۶ واحد سقوط کرده است. متوسط کاهش امتیازها کمتر از نصف افزایش امتیازها است که به بهبود متوسط در سرتاسر جهان کمک کرده است.

^۵ - Quality & Safety

بیشترین بهبودها توسط رواندا با ۱۱٫۹، جمهوری دموکراتیک کنگو با ۱۰٫۹ و مالی با ۹٫۷ واحد، در کشورهای جنوب صحرای آفریقا صورت گرفته است، گرچه بسیاری از این کشورها در پایین رده‌بندی باقی مانده‌اند. در مقابل، کشورهای با عملکرد بالا از اقتصادهای با توسعه‌یافتگی بالا هستند که در سال گذشته تنها تعدیل اندکی را تجربه کرده‌اند. در GFSI، کیفیت و ایمنی غذایی از طریق بررسی ترکیب متوسط رژیم غذایی و محیط ساختاری و مقرراتی در هر کشور تعیین می‌شود. اگرچه قطعاً تفاوت‌هایی در هر کشور خاص وجود دارد، درک رژیم غذایی متوسط، دیدگاه با اهمیتی ارائه می‌دهد نسبت به اینکه آیا افراد یک کشور مواد مغذی کافی را در رژیم غذایی خود دریافت می‌کنند. سه نماگر برای درک این مفهوم مورد استفاده قرار می‌گیرند.

۱-۳ نخست، تنوع رژیم غذایی است، که سهم مواد غذایی غیر نشاسته‌ای را در کل رژیم غذایی مصرفی اندازه‌گیری می‌کند. رژیم‌های غذایی که درصد بیشتری از مواد غذایی غیر نشاسته‌ای دارند مغذی‌تر هستند. مواد غذایی نشاسته‌ای شامل تمامی غلات، حبوبات، ریشه‌ها و غده‌ها، و غیر نشاسته‌ای‌ها عمدتاً سبزیجات، لبنیات و محصولات گوشتی هستند. جای شگفتی نیست که تفاوت بسیار زیادی در رژیم‌های غذایی کشورها وجود دارد. عموماً کشورهای به خوبی توسعه‌یافته اروپایی به رهبری سوئیس، با رژیم غذایی که ۷۶ درصد آن از غذاهای غیر نشاسته‌ای تشکیل می‌شود، دارای بالاترین سطح از تنوع هستند. در مقابل کشورهای کم‌درآمد آسیایی و جنوب صحرای آفریقا پایین‌ترین رده‌ها را اشغال کرده‌اند. بنگلادش با تنها ۲۰ درصد، پایین‌ترین سهم از غذاهای غیر نشاسته‌ای را دارا است.

۲-۳ دومین نماگر بر در دسترس بودن ریزمغذی‌ها در رژیم غذایی متوسط متمرکز است. این نماگر ترکیبی از سه ریزمغذی متمایز - ویتامین A، آهن حیوانی و آهن گیاهی - است. کشورهای پیشرفته آسیا و اقیانوسیه در این شاخص عملکرد خوبی دارند. کره جنوبی (۸۰,۹)، ژاپن (۷۵,۵) و سنگاپور (۷۱,۱) سه موقعیت از چهار جایگاه بالا را اشغال کرده‌اند. کشورهای اروپایی نیز امتیاز بالایی کسب می‌کنند و فرانسه (۷۲) در جایگاه سوم قرار دارد. با این حال، همبستگی بین سطح توسعه و در دسترس بودن ریزمغذی‌ها به نیرومندی دیگر نماگرها نیست. ممکن است سایر عوامل غیر از درآمد، نظیر فرهنگ، نقش مهمی در تعیین رژیم‌های غذایی ملی ایفا نمایند و در نتیجه امکان دسترسی به ریزمغذی‌ها را تحت تأثیر قرار دهند. برای نمونه، ایالات متحده امتیاز ۵۸,۵ را دریافت می‌کند که اندکی جلوتر از کشور کم‌درآمد چاد (۵۸,۴) در جایگاه بیستم قرار می‌گیرد.

کیفیت پروتئین آخرین نماگر متمرکز بر تغذیه است و مقدار گرم پروتئین با کیفیت مصرفی، بر مبنای وجود ۹ اسید آمینه ضروری را اندازه‌گیری می‌کند. فلسطین اشغالی دارای بزرگ‌ترین میزان پروتئین با کیفیت (۱۲۶ گرم) در رژیم غذایی متوسط است؛ بیش از پنج بار بزرگ‌تر از موزامبیک (۲۳,۶ گرم) که در پایین‌ترین جایگاه جای دارد. همانند تنوع رژیم غذایی، بین سطح درآمد و کیفیت پروتئین رابطه نیرومندی وجود دارد. کشورهای آمریکای مرکزی و جنوبی در میانه شاخص قرار دارند و کشورهایی از خاورمیانه و آمریکای شمالی و آسیا و اقیانوسیه در کنار آن‌ها قرار می‌گیرند.

دو نماگر دیگر در گروه کیفیت و ایمنی غذایی به بررسی محیط ساختاری و تنظیمی هر کشور می‌پردازند. این نماگرها با بررسی وجود نظارت دولتی در بخش مواد غذایی و تغذیه ملی، به بررسی بخش ایمنی در این گروه می‌پردازند. هر دوی این نماگرها ترکیبی هستند و از تلفیق چندین ریز نماگر تشکیل شده‌اند.

استانداردهای تغذیه به بررسی وجود دستورالعمل‌های رژیم غذایی ملی و برنامه یا راهبرد تغذیه ملی می‌پردازند. همچنین در نظر می‌گیرند که آیا نظارت بر تغذیه یا مراقبت غذایی در یک کشور وجود دارد یا خیر. این سه مؤلفه دیدگاهی را نسبت به اینکه آیا یک دولت متعهد به افزایش استانداردهای تغذیه است فراهم می‌سازد. این نماگرها به همراه یکدیگر، تعیین می‌کنند که یک دولت تا چه اندازه در مورد تغذیه اطلاعات را فراهم می‌کند، سیاستی برای اجرا در مورد تغذیه دارد و روند پیشرفت برنامه‌ها را پیگیری می‌کند. اکثر کشورهایی که در این ناحیه امتیاز خوبی دریافت می‌کنند، هر سه مؤلفه استانداردهای تغذیه را

در اختیار دارند. با این حال، شکافها در نزدیک به ۳۰ درصد کشورها باقی می ماند که بسیاری از آنها کشورهای جنوب صحرای آفریقا یا کم درآمد هستند.

ایمنی غذایی آخرین نماگر در رده کیفیت و ایمنی غذایی است. این نماگر بررسی می کند که آیا یک کشور سازمان نظارتی برای اطمینان از ایمنی و سلامت غذایی دارد یا خیر، یک کارکرد نظارتی بنیادی که به اطمینان از امنیت غذایی کمک می کند. همچنین دو مؤلفه دیگر ساختار ایمنی غذایی را بررسی می کنند: درصد جمعیتی که به آب آشامیدنی دسترسی دارند و حضور دولت در بخش خواروبار. هر دوی این نماگرها ارزیابی می کنند که آیا یک کشور به سطحی از توسعه رسیده است که برای فراهم ساختن غذای سالم لازم است یا خیر. دسترسی به آب آشامیدنی به وضوح یک مؤلفه کلیدی در ایمنی غذایی است، در حالی که حضور دولت در بخش خواروبار عمومی، انطباق و در دسترس بودن محصولات غذایی را فراهم می سازد که به طور کلی در برخی از سطوح عمومی و خصوصی از قلم می افتد. بیست و دو کشور بسیار توسعه یافته بهترین نمرات را در ایمنی غذایی دارا هستند و در مقابل کشورهای جنوب صحرای آفریقا، بیشتر کشورهای دارای پایین ترین رتبه را تشکیل می دهند. ده اقتصاد پایین - همگی از کشورهای جنوب صحرای آفریقا به جز هائیتی - دارای امتیاز با میانگین ۲۶٫۸ هستند، که بازتاب فقدان منابع و توسعه لازم برای حصول اطمینان از ایمنی در دسترسی به مواد غذایی است.

جدول کلی رتبه بندی کشورها در GFSI سال ۲۰۱۴

مجموع وزنی تمامی دسته‌ها (از صفر تا ۱۰۰ که در آن ۱۰۰ مطلوب‌ترین است)

رتبه	کشور	امتیاز از ۱۰۰	رتبه	کشور	امتیاز از ۱۰۰	رتبه	کشور	امتیاز از ۱۰۰
	ایالات متحده	۸۹,۳	۳۸	اروگوئه	۵		اوگاندا	۴۵,۶
	اتریش	۸۵,۵	۳۹	ترکیه	۳,۸		ساحل عاج	۴۴,۷
=	هلند	۸۴,۴	۴۰	روسیه	۲,۷		پاکستان	۴۳,۶
=	نروژ	۸۴,۴	۴۱	ونزوئلا	۲,۵		غنا	۴۳,۱
	سنگاپور	۸۴,۳	۴۲	چین	۲,۲		سوریه	۴۰,۳
	سوئیس	۸۴,۲	۴۳	صربستان	۱,۶		کنیا	۴۰,۱
	ایرلند	۸۴	۴۴	رومانی	۱,۳		تاجیکستان	۳۸,۷
=	کانادا	۸۳,۷	۴۵	پاناما	۱,۲		بنین	۳۸,۴
=	آلمان	۸۳,۷	۴۶	آفریقای جنوبی	۶۱,۱		سنگال	۳۸,۴
۰	فرانسه	۸۳,۴	۴۷	بلاروس	۶۰,۸		کامرون	۳۸,۱
	دانمارک	۸۳,۳	۴۸	بوتسوانا	۶۰,۷		نپال	۳۷,۷
۱۲	سوئد	۸۳,۳	۴۹	تایلند	۵۹,۹		میانمار	۳۷,۶
۱۳	نیوزیلند	۸۲,۲	۵۰	بلغارستان	۵۹,۶		نیجریه	۳۶,۵
۱۴	بلژیک	۸۲	۵۱	کلمبیا	۵۸		بنگلادش	۳۶,۳
۱۵	استرالیا	۸۱,۹	۵۲	اکراین	۵۶,۴		اتیوپی	۳۵,۸
۱۶	بریتانیا	۸۱,۶	۵۳	پرو	۵۶,۳		سیرالئون	۳۵,۸
۱۷	فلسطین اشغالی	۸۰,۶	۵۴	تونس	۵۵,۷		یمن	۳۵,۲
۱۸	پرتقال	۸۰,۳	۵۵	جمهوری دومینیکن	۵۴,۵		آنگولا	۳۴,۴
۱۹	فنلاند	۷۹,۹	۵۶	اکوادور	۵۴,۲		رواندا	۳۴,۲
۲۰	اسپانیا	۷۹,۸	۵۷	قزاقستان	۵۳,۳		مالاوی	۳۳,۹
۲۱	ژاپن	۷۷,۸	۵۸	پاراگوئه	۵۳,۱		مالی	۳۳,۴
۲۲	ایتالیا	۷۷,۶	۵۹	اردن	۵۳		کامبوج	۳۳,۱
۲۳	جمهوری چک	۷۴,۶	۶۰	سریلانکا	۱,۷		سودان	۳۲,۷
۲۴	یونان	۷۴,۳	۶۱	بولیوی	۵۰,۶		زامبیا	۳۲,۶
۲۵	کره جنوبی	۷۳,۲	۶۲	آذربایجان	۵۰,۳		گینه نو	۳۲,۵
۲۶	لهستان	۷۲,۷	=۶۳	هندوراس	۵۰,۱		بورکینافاسو	۳۱,۶
۲۷	شیلی	۷۲,۵	=۶۳	مراکش	۵۰,۱		موزامبیک	۳۱
۲۸	کویت	۷۲,۲	۶۵	فیلیپین	۴۹,۴		نیجر	۳۰,۵
۲۹	مجارستان	۷۱,۲	۶۶	مصر	۴۹,۳		هائیتی	۳۰,۲
۳۰	امارات متحده عربی	۷۰,۹	۶۷	ویتنام	۴۹,۱		تانزانیا	۲۹,۹
۳۱	اسلواکی	۶۹,۸	۶۸	السالوادور	۴۸,۸		بروندی	۲۸,۸
۳۲	عربستان سعودی	۶۹,۶	۶۹	هند	۴۸,۳		توگو	۲۸,۴
۳۳	برزیل	۶۸,۱	۷۰	الجزایر	۴۷,۵		ماداگاسکار	۲۷,۷
۳۴	مالزی	۶۸	۷۱	گوآتمالا	۴۷,۵		چاد	۲۵,۵
۳۵	مکزیک	۶۷,۱	۷۲	اندونزی	۴۶,۵		کنگو	۲۴,۸
۳۶	کاستاریکا	۶۵,۸	۷۳	ازبکستان	۴۶			
۳۷	آرژانتین	۶۵,۴	=۷۴	نیکاراگوئه	۴۵			

وضعیت امنیت غذایی در کشورهای منتخب خاورمیانه و شمال آفریقا

کشورهایی که منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا را در شاخص GFSI تشکیل می‌دهند هم از نظر عرضه مواد غذایی و هم مصرف بسیار متنوع هستند. چندین کشور از جمله ترکیه، مراکش و فلسطین اشغالی، صادرکننده عمده مواد غذایی و در بیشتر محصولات کشاورزی، البته نه همه، خودکفا هستند. در مقابل، جای تعجب نیست که کشورهای بایر شبه جزیره عربستان به شدت به واردات مواد غذایی وابسته هستند و دولت‌هایشان در حالی که به گسترش ظرفیت ذخیره‌سازی مواد غذایی در داخل می‌پردازند، بر حلقه تامین‌کنندگان خارجی متمرکز هستند. تشخیص روندهای کلی در منطقه‌ای که کشورها دارای شرایط متفاوت اقتصادی و سیاسی هستند دشوار است، اما کسب بزرگترین دستاوردها در دسته استطاعت‌پذیری مشهود هستند.

بهبود امتیازات دسترس‌پذیری بازتاب کاهش سهم مواد غذایی در مخارج خانوار - به عنوان یک معیار کلیدی آسیب‌پذیری - است، که به کمک روند کاهش تعرفه‌های کشاورزی در منطقه به پایین‌آوردن هزینه مواد غذایی یاری رسانده است. با این حال، این دستاوردها به خاطر سطوح پایین‌تر تولید ناخالص داخلی واقعی در مقایسه با سال پیش - تنها فلسطین اشغالی و عربستان سعودی شاهد افزایش بوده‌اند - جنگ، انقلاب و تداوم ضعف در منطقه یورو (بازار کلیدی برای صادرکنندگان ترک و شمال آفریقا)، به ممانعت از بهبود عملکرد کلی اقتصاد ادامه داده است.

سازگارترین کاهش در سرتاسر منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا در امتیازات کیفیت و ایمنی غذایی بود، که در بیشتر کشورها نمرات بدتری به دست آمد. گرچه یمن استثنا بود زیرا با کاهش بحران سیاسی در این کشور شبکه‌های ایمنی غذایی بازسازی شدند و استانداردهای تغذیه بهبود یافتند. به طور کلی کشورهای شبه جزیره عربستان همچنان از عدم تنوع رژیم غذایی و پروتئین با کیفیت پایین رنج می‌برند.

رتبه کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا

۸۰,۶	فلسطین اشغالی	۱
۷۲,۲	کویت	۲
۷۰,۹	امارات متحده عربی	۳
۶۹,۶	عربستان سعودی	۴
۶۳,۸	ترکیه	۵
۵۵,۷	تونس	۶
۵۳	اردن	۷
۵۰,۱	مراکش	۸
۴۹,۳	مصر	۹
۴۷,۵	الجزایر	۱۰
۴۰,۳	سوریه	۱۱
۳۵,۲	یمن	۱۲

گزارشات منتشر شده معاونت رفاه اجتماعی

۱. وضعیت فقر و نابرابری در ایران در دوره ۸ ساله ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (آذرماه ۹۲)
۲. نقدی بر واگذاری بیمه‌های درمان به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛ (دفتر بیمه‌های سلامت) (آذرماه ۹۲)
۳. نقدی بر ادغام سازمان‌های بیمه‌گر در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: تجربه سایر کشورها؛ (دفتر بیمه‌های سلامت) (آذرماه ۹۲)
۴. نقد و بررسی داده‌های سالنامه آماری در حوزه آسیب‌های اجتماعی؛ (دفتر امور آسیب‌های اجتماعی) (دی‌ماه ۹۲)
۵. تحلیل محتوای اخبار آسیب‌های اجتماعی در رسانه‌ها؛ (دفتر امور آسیب‌های اجتماعی) (دی‌ماه ۹۲)
۶. بررسی وضعیت طلاق در کشور بین سال‌های ۸۴ و ۹۱؛ (دفتر امور آسیب‌های اجتماعی) (دی‌ماه ۹۲)
۷. نگاهی به گفتمان رهبر معظم انقلاب پیرامون سبک زندگی، تعاون و اقتصاد مقاومتی؛ (دفتر امور آسیب‌های اجتماعی) (دی‌ماه ۹۲)
۸. توانمندسازی خانوارهای ساکن در محله‌های فقیرنشین همگام با هدفمندسازی یارانه‌ها؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (بهمن‌ماه ۹۲)
۹. برنامه راهبردی کاهش فقر در ایران؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (اسفند ۹۲)
۱۰. طرح جامع ظرفیت‌سازی سازمان‌های مردم‌نهاد در حوزه رفاه و تأمین اجتماعی؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (اسفند ۹۲)
۱۱. برنامه یارانه خوراک در آمریکا (SNAP)؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (اردیبهشت ۹۲)
۱۲. مشروط‌سازی دریافت یارانه نقدی به انجام آزمایشات رایگان پزشکی؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (اردیبهشت ۹۳)
۱۳. پتانسیل تحقق نیافته ایران، مخزن استعدادهای بهره‌برداری نشده؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (خرداد ۹۳)
۱۴. نگاهی به پدیده سوء مصرف مواد مخدر در ایران؛ (دفتر امور آسیب‌های اجتماعی) (خرداد ۹۳)
۱۵. شکل‌گیری دولت رفاه و سرمایه‌داری هماهنگ؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (تیرماه ۹۳)
۱۶. مشارکت اجتماعات محلی در شناسایی فقرا؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (تیرماه ۹۳)
۱۷. نگاهی به شاخص گرسنگی جهانی و وضعیت ایران؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (تیرماه ۹۳)
۱۸. طراحی پرسشنامه برای شناسایی خانوارهای فقیر؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (تیرماه ۹۳)
۱۹. شاخص رشد و تکامل کودک ۲۰۱۲: پیشرفت‌ها، چالش‌ها و نابرابری (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (مرداد ۱۳۹۳)
۲۰. بررسی پدیده خودکشی در ایران و جهان؛ (دفتر امور آسیب‌های اجتماعی) (شهریور ۹۳)
۲۱. شاخص امنیت غذایی جهانی سال ۲۰۱۴ (GFSI)؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (شهریور ۱۳۹۳)

The
Economist

Intelligence
Unit

A report from The Economist Intelligence Unit

Global food security index 2014

An annual measure of the
state of global food security

شاخص امنیت غذایی جهانی، به مسائلی فراتر از گرسنگی نگاه کرده و عوامل اصلی موثر بر ناامنی غذایی را از سه جنبه اصلی استطاعت پذیری، در دسترس بودن و کیفیت مواد غذایی در بین ۱۰۹ کشور جهان بررسی می‌کند که کشور ایران در فهرست این کشورها قرار ندارد (کشورهای کویت و امارات متحده عربی برای نخستین بار وارد این شاخص شدند). این شاخص یک مدل پویای کمی و کیفی برای محک زنی است که از ۲۸ نماگر منحصربفرد تشکیل شده و محرک‌های امنیت غذایی را در سطح کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه می‌سنجد. شاخص امنیت غذایی جهانی نشان می‌دهد مردم کشورهای پیشرفته معمولاً ۱۲۰۰ کالری بیشتر از کشورهای کم درآمد در روز مصرف می‌کنند. در حالی که هر فرد معمولی روزانه به ۲۳۰۰ کالری نیاز دارد، کشورهای ثروتمند ۱۱۰۰ کالری بیشتر و کشورهای کم درآمد ۱۰۰ کالری کمتر از این مقدار دریافت می‌کنند. کشورهایی مثل آمریکا، اتریش، هلند و نروژ در راس امنیت غذایی قرار دارند که به لطف عرضه فراوان، درآمد بالا، هزینه پایین مواد غذایی نسبت به سایر مخارج و تحقیق و توسعه شدید در تولید مواد غذایی بوده است. اما حتی در این کشورهای ثروتمند هم مواد غذایی مصرفی، فاقد ریزمغذی‌های کافی است.